

TONI ŠVANCARA

24. POHŘEB JAKO ŽÁDNÝ JINÝ

Leitinger trpěl už nějaký čas na takzvanou vodnatelnost srdce. Byl sice v lékařské péči, choroba se ale postupně zhoršovala. Když už nebyl schopen vyhledat lékaře – bylo to v létě roku 1946 – nařídila jeho žena svému synu, aby přivezl Dr. Bicu.

GI-GI se na to vydal k sousednímu sedlákovi, Ruarlu Hansovi, aby si vypůjčil koně a vůz.

Rozhodl se – i když byly k dispozici jiné vhodné vozy – pro vůz na přepravu hnoje, který se také používal pro převážení polních plodin.

V přední a zadní části na nápravách mezi koly, se na každé straně nacházely dvě vzpěry, vedle sebe skoro kolmo poněkud vychýlené ven, které sloužily jako podložky pro postranní prkna.

Dno bylo uděláno z jednoho nebo dvou silných prken. V případě naléhavé potřeby bylo možno v tomto voze přepravovat i osoby, což se ale sotva využívalo.

V takovém případě – jedno postranní prkno se odebralo – seděli „pasažéři“ na podlaze povozu s obličejem na boku a nohy visely nad zemí.

Ale tímto vozit lékaře k nemocnému, to se snad nikdy nestalo, ani ve starých Čechách.

„Přece si nemyslíte, že si sednu na tento vůz na hnůj. Jedte poklusem domů a já pojedu za Vámi autem“, řekl poněkud

TONI ŠVANCARA

24. EINE LEICH OHNE GLEICHEN

Leitinger litt seit geraumer Zeit an so genannter Herzwassersucht. Zwar befand er sich in ärztlicher Behandlung, doch das Leiden verschlimmerte sich zusehends. Als er nicht mehr in der Lage war - es war im Sommer 1946 - einen Arzt aufzusuchen, beauftragte seine Frau ihren Sohn, Dr. Bica zu holen.

GI-GI begab sich daraufhin zu einem benachbarten Bauern, dem Ruarl Hans, um Pferd und Wagen auszuleihen.

Er entschied sich - obwohl andere geeignetere Wagen vorhanden waren - für einen Mistwagen, der auch dem Transport von Feldfrüchten diente.

Im vorderen und hinteren Teil auf den Achsen, innerhalb der Räder, befanden sich auf jeder Seite zwei, nebeneinander fast senkrecht etwas nach außen neigende Streben, die zur Aufnahme der Seitenbretter dienten.

Der Boden wurde aus ein bis zwei starken Brettern gebildet. Man konnte auch damit notfalls Personen befördern, wovon aber kaum Gebrauch gemacht wurde.

Für diesen Fall - das eine Seitenbrett wurde abgenommen - saßen die „Fahrgäste“ auf dem Boden des Gefährtes mit dem Gesicht zur Seite, wobei die Beine über dem Boden baumelten.

Aber damit einen Arzt zu einem Patienten zu befördern, ist wohl nie vorgekommen, selbst im alten Böhmen nicht. „Sie glauben doch nicht, dass ich mich auf diesen Mistwagen setze. Fahren Sie im Trab nach Hause und ich folge Ihnen mit dem Auto“, sagte etwas

rozzloben Dr. Bica.

„Jak je možné, že někdo pošle takového troubu pro lékaře?“ byl Leitingerův komentář, když se to dověděl.

Přes lékařské konzultace se jeho zdravotní stav stále horšil. Navzdory radám Dr. Bicy byla jeho konzumace piva – pil, jak říkala jeho dcera, asi tak patnáct lahví piva denně – prostě příliš vysoká.

Kalhoty v pase už nemohl nějakou dobu dopnout, a nohavice, které se tenkrát nosily široké, sotva obepjaly jeho stehna.

Když ležel v posteli na levé straně a narovnal se do svislé polohy, přelávalo se jeho břicho jako nafouknutý vzduchový balón doprava. Za několik dní byl Leitinger mrtvý.

Pohřby, resp. pohřební spřežení byly ve starých Čechách většinou „nádhera“, viděno z hlediska reprezentace, resp. tenkrát obvyklé okázalosti.

Celý v černém zahalený pohřební vůz okresního města měl na rozích ložné plochy čtyři vysoustružené sloupy, na nichž spočívala střecha zdobená řezbou, v jejímž středu byl svisle zasazen stříbrný kříž.

Na vysokém kozlíku byla černá deka se stříbrným lemováním.

Černé se stříbrnou byly také barvy ozdobných pokrývek na oba černé koně, které měly na hlavách černé chocholy zdobené stříbrem.

Kočí a i čtyř nosiči rakve doprovázející vůz,

verärgert Dr. Bica.

„Wia kauma dän sou an Trouttl um an Doukta schika? (Wie kann man denn so einen Trottel um einen Doktor schicken?)“, war Leitingers Kommentar, als man ihn davon in Kenntnis setzte.

Trotz der Konsultation des Arztes verschlechterte sich sein Gesundheitszustand zusehends. Entgegen den Anweisungen Dr. Bicas war sein Bierkonsum - er trank, so seine Tochter, an die fünfzehn Flaschen Bier am Tage - viel zu hoch.

Der Bund der Hose konnte schon seit geraumer Zeit nicht geschlossen werden und die damals sowieso weit gearbeiteten Hosenbeine fassten seine mächtigen Schenkel kaum.

Wenn er im Bett auf der linken Seite lag und sich senkrecht aufrichtete, so schwabbe sein Bauch wie ein aufgeblasener Luftballon nach rechts. Wenige Tage später war Leitinger tot.

Begräbnisse bzw. Leichengespanne waren im alten Böhmen größtenteils ein „Gedicht“, wenn man es vom Standpunkt der Repräsentation bzw. des damals üblichen Poms betrachtete.

Der ganz in schwarz gehaltene Leichenwagen der Bezirksstadt hatte an den Ecken der Ladefläche vier gedrechselte Säulen, auf denen das mit Schnitzarbeit verzierte Dach ruhte, in dessen Mitte ein silberfarbenes Kreuz senkrecht angebracht war.

Der hochgelegene Kutschbock war mit einer schwarzen Decke mit silbernen Borten versehen. Schwarz mit Silber waren auch die Schabracken der beiden Rappen, die auf den Köpfen schwarze mit Silber durchzogene Federbüsche trugen.

Der Kutscher sowie die den Wagen escortierenden vier Leichenträger hatten - wie

měli – jak jinak - tříčtvrteční kabáty zdobené rovněž stříbrným lemováním, knoflíky i knoflíkové dírky odshora dolů až po dolní okraj pláště orámované přibližně deset cm dlouhými vodorovnými prýmkami.

V černé a stříbrné vyvedené byly také i dvouhó klobouky nosičů. Konce klobouků směřovaly při nesení nosítek dopředu a dozadu.

Potah tohoto druhu i jeho doprovod byl v tomto regionu to, co se rozumělo pod pojmem pěkný pohřeb, na kterém záleželo, „když už to bylo tak daleko“.

Byl poskytnut každému občanu – majetnému, nebo chudému. Mnozí ale považovali tento pochmurný akt jako noční můru a mysleli se smíšenými pocity na svoji poslední cestu.

Pohřeb mohl trvat od dopoledne až do pozdního odpoledne. Většinou tak v 10 hodin byla doma vystavená mrtvola vykropena. Pak se vydal pohřební průvod ke kostelu, který se podle okolností nalézal v nikoli nepatrné vzdálenosti – do okruhu působnosti kostela patřily také některé okolní vesnice.

Při bohoslužbě byla rakev umístěna v přední kostela. Pak se šlo na hřbitov.

Poté, co pohřeb skončil, byla pohřební hostina, takzvané „pivo zdarma“, které se čepovalo v jednom až třech hostincích podle velikosti a obsahu „měšce“ příbuzných.

sollte es anders sein - ebenfalls mit silbernen Borten umrandete dreiviertellange Mäntel, deren Knöpfe samt Knopflöchern vom oberen bis zum unteren Rand des Mantels reichend mit ca. 10 cm langen waagrecht verlaufenden Litzen gerahmt waren.

In schwarz und silber gehalten waren auch die Zweispitze der Träger, deren Enden sich beim Tragen vor und hinter dem Kopf befanden.

Gespanne dieser Art mit deren Begleitmannschaft waren in dieser Region das, was man unter einer schönen „Leich“ (Begräbnis) verstand, auf die man eben Wert legte „wenn es nun mal soweit war“.

Sie standen jedem Bürger - ob wohlhabend oder arm - zur Verfügung. So mancher aber empfand diesen düsteren Protz als Albtraum und dachte mit gemischten Gefühlen an seinen letzten Weg.

Eine Beerdigung konnte vom Vormittag bis in den späten Nachmittag dauern. So meist um 10 Uhr wurde der Leichnam - der zu Hause aufgebahrt wurde - eingesegnet. Dann begab sich der Trauerzug zur Kirche, die unter Umständen - es gehörten auch einige umliegende Dörfer zum Kirchspiel - in einer nicht unbeträchtlichen Entfernung war.

Beim Gottesdienst wurde der Sarg in einem Vorraum der Kirche abgestellt. Danach ging es zum Friedhof.

Nach Ende der Beerdigung gab es Freibier, das so genannte „Ploatabier“ (Leichenbier), das je nach dem Geldbeutel der Angehörigen in einer bis zu drei Gastwirtschaften ausgeschenkt wurde.

Takzvaní dobře nebo lépe situovaní sedláci - většinou z české jazykové oblasti – najali dechovku sestávající občas ze čtyř až pěti „muzikantů“.

Mezi modlitbami nesměla samozřejmě chybět píseň „Mladosti, mladosti“ (3. sloka: „Jakoby ten kámen do vody zahodil/jako když se kámen do vody háže?“), ze snad nejznámějšího smutečního pochodu, který se hrál převážně ve venkovských oblastech.

Proč se Leitingerův pohřeb – bylo to o velmi horkém slunečném dni – konal bez jakékoli pompy a ani se necelebrovala zádušní mše v rámci pohřbu, není známo.

V předvečer se v domě smutku sešly ženy plačky z okolních vesnic na několik hodin k tak zvaným modlitbám za zemřelé.

Pro přepravu rakve posloužil původně pro zemědělské účely určený povoz, do něhož byli zapřaženi koně Georg a Lutz patřící **Schimankovi** ze sousední vesnice, který vedl oba hřebce za přední uzdu.

Po vysvěcení mrtvolky nastala situace, kterou všichni přítomní považovali pochopitelně za nanejvýš nepříjemnou, ba dokonce neúnosnou.

Kvůli Leitingerovu obrovskému tělesnému objemu, nedolehlo víko rakve bezprostředně na spodní část, takže vznikla mezera dobrých 10 cm.

Sogeannte gut oder besser gestellte Bauern - meist aus dem tschechischen Sprachraum - engagierten mitunter eine aus vier bis fünf „Musikanten“ bestehende Blaskapelle.

Das „jako když se kámen do vody háže“ (3. Strophe: „Jakoby ten kámen do vody zahodil“ - wie wenn er einen Stein ins Wasser werfen würde) aus dem wohl bekanntesten Trauermarsch „Mladosti, mladosti“ („Die Jugend die Jugend“), der vorwiegend in ländlichen Gebieten gespielt wurde, durfte - natürlich zwischen den Gebeten - nicht fehlen.

Warum Leitingers Beerdigung - es war an einem sehr heißen sonnigen Tag - ohne jeden Pomp vonstattenging und auch auf eine Totenmesse innerhalb der Beerdigung verzichtet wurde, ist nicht bekannt.

Am Vorabend trafen sich im Trauerhaus Frauen aus den umliegenden Dörfern für einige Stunden zu den so genannten Ploatagebeten (Leichengebeten).

Zum Transport des Sarges diente ein für landwirtschaftliche Zwecke vorgesehener, mit den Pferden Georg und Lutz bespannter Wagen des Schimankobauern aus dem Nachbardorf, der die beiden Hengste am vorderen Zügel führte.

Nach Einsegnung des Leichnams ergab sich eine Situation, die von sämtlichen Anwesenden verständlicherweise als äußerst unangenehm, ja geradezu als unerträglich empfunden wurde.

Durch Leitingers riesige Leibesfülle lag das Oberteil des Sarges nicht unmittelbar auf dem Unterteil auf, was zur Folge hatte, dass ein Zwischenraum von gut 10 cm entstand.

Proto musela být rakev v horní a dolní části upevněna řetězy, podepřenými trámy.

Napětím vznikl tlak, v jehož důsledku se vytvořily v těle mrtvoly jeden nebo více otvorů, kterými se nahromaděná tělesná tekutina vylila do rakve.

Když rakev vynášeli z domu čtyři silní venkovští hoši, dmula se v ní tekutina sem a tam slyšitelným š-t, š-t.

Navíc přetékala tekutina přes okraj rakve, takže prsa a záda nosičů byla značně zamokřená.

Puch, zesílený horkem byl podle některých přítomných strašný.

Smuteční obec, byli to převážně Němci, kteří postávali v malých skupinách kolem vchodu do domu, se rozprchla jako hromada splašených slepic.

„Libá rajská vůně“ uniklo Vellekovi Pepimu, který rychle uskočil dva, tři kroky dozadu.

„Nyní se koupe ve své vlastní šťávě“ poznamenal Ruarl Hans, sedlák ze sousedství, směrem ke své sestře „Wawi“ a dceři bývalé Jonasovy hostinské z okresního msta.

Po naložení rakve dal se potah pomalu do pohybu. Smuteční průvod následoval v odstupu asi 15 metrů s kapesníky, přitisknutými na nosy.

„Nemohli bychom jít raději domů?“ prosila tenkrát 15letá Draxler Mizzi svého otce.

Dadurch sah man sich gezwungen, den Sarg am oberen und unteren Teil mit je einer Kette zu umgeben, die mit Balken verspreizt wurde. Infolge des durch die Spannung erzeugten Drucks entstanden eine oder mehrere Öffnungen im Leichnam, was wiederum zur Folge hatte, dass die aufgestaute Flüssigkeit des Körpers sich in den Sarg ergoss.

Als dieser von vier kräftigen Bauernburschen aus dem Haus getragen wurde, wogte diese darin hin und her, was durch ein „Sch-t, Sch-t“ hörbar wurde. Zudem trat die Flüssigkeit über den Rand des Sarges hinaus, so dass Brust und Rücken der Träger beträchtlich übergossen wurden.

Der noch durch die Hitze des Tages verstärkte Geruch war laut einiger Anwesenden entsetzlich. Die Trauergemeinde, es waren überwiegend Deutsche, die in kleinen Gruppen um den Hauseingang standen, stob auseinander wie ein Haufen aufgeschuchter Hühner.

„Der Wohlgeruch des Paradieses“, entfuhr es dem Vellek Pepi, der behände zwei, drei Schritte zurücksprang.

„Jetzt bodda si in sein eignen Wossa (Jetzt badet er in seinem eigenen Wasser)“, bemerkte der Ruarl Hans, ein Bauer aus der Nachbarschaft zu seiner Schwester „Wawi“ (Barbara) und zur Tochter der ehemaligen Jonaswirtin aus der Bezirksstadt.

Nach Aufladen des Sarges setzte sich das Gespann langsam in Bewegung. Der Trauerzug folgte im Abstand von ca. 15 Meter mit Taschentüchern vor den Nasen.

„Kema nit liaba hoamgei? (Können wir nicht lieber nach Hause gehen?)“, bat die damals 15-jährige Draxler Mizzi ihren Vater.

„Teď už musíme jít s nimi, nebo nám to budou mít za zlé“, odpověděl otec.

Na konci průvodu kráčel Bohumil Kropáček, maloročník, asi 60 let starý, malý štíhlý muž, který se vždy usmíval, když mluvil.

Byl to silný kuřák a nemohl zřejmě ani v této situaci být bez své oblíbené cigarety, kterou kouřil za předsunutou rukou.

Zda kvůli nepříjemnému pachu byly vynechány modlitby „Svatá Maria, Matko Boží, milosti plná, Pán s Tebou...“ a jiné, to už není známo.

Leitingerovo místo posledního odpočinku se nacházelo o dvě vesnice dál, vzdálené jeden až dva kilometry.

Cesta tam byla jakžtakž rovná, takže únik tekutiny byl tímto v mezích.

Teprve od středu vesnice až po vchod na krchov bylo nutno ještě překonat jedno stoupání, které znovu mělo za následek únik tekutiny.

Poloha hřbitova byla jistě jedna z nejhezčích v celém okrese.

Na hřebenu pahorků, na kraji lesa, pohled přes louky s ovocnými stromy a přes střechy vesnice zastavěné částečně výstavnými selskými dvory, v jejímž středu se hrdě zvedal hezký barokní kostel, jehož věž se podivně působivě připojovala přímo na sice jednoduchou, ale přesto reprezentativní přední stranu raně barokního honosného statku sestávající z tří křídel a vybavené arkýřem nad vraty.

„Jetzt mersma scho mitgei“, antwortete dieser, „sunst sans uns hab (Jetzt müssen wir schon mitgehen, sonst sind sie uns böse).“

Am Schluss des Zuges schritt Bohumil Kropáček, der Kleinbauer, etwa 60 Jahre alt, ein kleiner schlanker Mann, der immer lächelte, wenn er sprach. Er war Kettenraucher und konnte scheinbar selbst in dieser Situation auf seine geliebte Zigarette, die er hinter vorgehaltener Hand rauchte, nicht verzichten.

Ob in Anbetracht des üblen Geruchs von den üblichen Gebeten „Heilige Maria Mutter Gottes voller Gnaden, der Herr ist mir Dir...“ und andere Abstand genommen wurde, ist nicht mehr bekannt.

Leitingers letzte Ruhestätte befand sich im übernächsten Dorf, das in einer Entfernung von ein bis zwei Kilometer lag. Der Weg dahin war einigermaßen eben, so dass sich ein Auslaufen der Nässe in Grenzen hielt.

Erst von der Mitte des Dorfes bis zum Eingang des Gottesackers galt es noch eine Steigung zu überwinden, die ein erneutes geringes Auslaufen der Flüssigkeit bewirkte.

Die Lage des Friedhofs war gewiss eine der schönsten des ganzen Bezirks.

Auf einem Hügelkamm, am Waldrand gelegen, ging der Blick über die unterhalb der Friedhofsmauer liegenden Streuobstwiesen und über die Dächer des mit zum Teil stattlichen Bauernhöfen bebauten Dorfes, in dessen Mitte sich stolz die schöne Barockkirche erhob, deren Turm sich kurios anmutend unmittelbar an die zwar schlichte, aber trotzdem repräsentative mit einem Erker über dem Tor versehene Vorderfront der Dreiflügelanlage eines frühbarocken Gutshofes anschloss.

Z blízkého okresního města zdravily radniční a kostelní věže. Na jihovýchodu se zvedaly Viehberg a Hochwald. Na východě probleskovala běloba vesnic, které uložené na lukách a polích, obklopené rozsáhlými plochami lesa – tak zvanými mytínami – tvořily přechod k dolnorakouskému regionu Waldviertel.

Na severozápadě se zvedala v české jazykové oblasti hora Kohout, spolu s Radischbergem, předsunutým v německé jazykové oblasti na jih.

Na jeho západním svahu uprostřed hřbitova, nacházejícím se na strmém svahu ohraničeném zdí, svítil v slunci bílý vesnický kostelík, jako dávná obranná tvrz.

Smuteční společnost neprojevila tohoto dne žádný zájem o krásu krajiny. Konec pohřbu pak následoval rychle.

Nad hrobem, který nebyl daleko od vchodu, ležely dva trámy napříč, na které byla položena rakev.

Pak byly sundány řetězy, které z úsporných důvodů nebyly přenechány zemi, navzdory nebezpečí, že se při spouštění rakve pomocí lan, mohlo víko otevřít.

Avšak nosiči, kteří si byli svého úkolu plně vědomi, pracovali s naprostou opatrností a rakev s víkem dosedla, jak bylo požadováno, na dno hrobu.

Jeden muž zavrtěl hlavou směrem k faráři a tím mu naznačoval, že vystupování nepříjemných výparů není úplně zažehnáno.

Načež se velebný pán rozhodl provést poslední část ceremonie v náležitě vzdálenosti.

Z připravené hromady hlíny, která sloužila

Von der nahe gelegenen Bezirksstadt grüßten Rathaus- und Kirchturm. Im Südosten erhoben sich Viehberg und Hochwald. Im Osten schimmerte das Weiß der Dörfer, die eingebettet in Wiesen und Ackerflächen, die umgeben von riesigen Waldflächen - den so genannten Schlägen - den Übergang zum niederösterreichischen Waldviertel bildeten.

Im Nordosten erhob sich im tschechischen Sprachraum der Kohout, mit dem im deutschen Sprachraum nach Süden vorgelagerten Radischberg. An dessen Westhang, inmitten eines an einem Steilhang von einer Mauer umgebenen Friedhofs, leuchtete in der Sonne eine weiße Dorfkirche, die den Eindruck einer Wehranlage vermittelte.

Die Trauergemeinde zeigte an diesem Tag kein Interesse für die Schönheit der Landschaft. Das Ende des Begräbnisses ging dann schnell vonstatten. Über dem Grab, das sich nicht weit vom Eingang befand, lagen zwei Balken quer, auf die der Sarg gestellt wurde.

Dann wurden die Ketten abgenommen, die man aus Kostengründen nicht der Erde überlassen wollte, trotz der Gefahr, dass sich beim Hinablassen des Sarges mittels der Seile der Deckel lösen könnte.

Doch die Träger, sich ihrer Aufgabe voll bewusst, arbeiteten mit aller Vorsicht und der Sarg samt Deckel setzte wie gewollt auf dem Boden des Grabes auf.

Das Kopfschütteln eines der Männer in Richtung des Pfarrers deutete diesem, dass das Aufsteigen unangenehmer Dämpfe nicht gänzlich zu Ende ist. Worauf „velebný Pán“ (Hochwürdiger Herr) den Entschluss fasste, in gebührendem Abstand den letzten Teil der Zeremonie vorzunehmen.

Von der bereitgestellten Erde, die dazu

k tomu, aby mrtvému bylo do hrobu posláno několik posledních pozdravů, neodebrali všichni. Skoro každý ze smutečních hostů měl snahu, opustit hřbitov co mnohdy nejrychleji.

Gi-Gi nesl řetězy. Neměl je položeny přes ramena, jako obvykle, aby si svůj sváteční oděv neznečistil.

Oba poslední byli Bohumil Kropáček a dcera Jonasovy hostinské. Oba si dali na čas, využili náhlé ticho a ustoupily do stínu stromů.

Muž vyndal pouzdro na cigarety z kapsy, vyndal cigaretu, poklepal s ní několikrát na víko pouzdra, aby se tabák trochu „srovnal“ a strčil ji do koutku úst.

Bylo to dámské pouzdro z těžkého kovu – pravděpodobně mosaz – art deco.

Víko bylo zdobeno křížem krážem pruhovaným vzorem z azurové modří a bílé, zlatým úzkým rámem a medailonem ve tvaru oválné zasazené růže uprostřed.

Tím to ale nekončilo. Cigaretu si zapálil elegantním dámským zapalovačem, který byl celý zdobený perletí a zlatem.

„Jak se dostal takový klenot do hrubých rukou takového malorolníka?“ zdálo se, že se paní ptá. Bohumil K. pravděpodobně uhádl myšlenky své průvodkyně: „Mám ho od své švagrové z Vídně, mám takové věci rád a každý má takovou cenu jako to, co má rád“, řekl vychytrale německy, přičemž s rozkoší kouřil svoji cigaretu.

diente, dem Toten einige letzte Grüße in das Grab zu werfen, machten nicht alle Anwesenden Gebrauch. Fast jeder der Trauergäste war bestrebt, den Friedhof so schnell wie möglich zu verlassen.

GI-GI trug die Ketten. Er hatte sie nicht, wie es üblich war, über die Schultern gelegt, um nicht sein „Feitagwaund“ (Feiertagsgewand) zu beschmutzen.

Die beiden letzten waren Bohumil Kropáček und die Tochter der Jonaswirtin. Beide ließen sich Zeit, genossen die plötzliche Stille und zogen sich in den Schatten der Bäume zurück.

Der Mann holte ein Zigarettenetui aus der Tasche, entnahm eine Zigarette, stieß sie einige Male auf den Deckel des Etuis, um dem Tabak einige Festigkeit zu verleihen und steckte sie in den Mundwinkel.

Es war ein aus schwerem Metall - vermutlich Messing - gefertigtes Damenetui des Art Deco. Den Deckel zierte ein azurblau mit weiß versehenes kreuz und quer gestreiftes Muster mit gold-gefasstem schmalem Rahmen und ein Medaillon in Form einer in oval gefasster Rose in der Mitte.

Doch damit nicht genug. Die Zigarette entzündete er mit einem ganz mit Perlmutter und Gold verziertem eleganten Damenfeuerzeug.

„Wie kommt so edles Kleinod in die klobigen Hände dieses Kleinbauern?“, schien sich die Frau zu fragen. Bohumil K. hatte scheinbar die Gedanken seiner Begleiterin erraten: „Hab ich von meiner Schwägerin aus Wien, ich mag so etwas, und jeder ist so viel wert wie das, was er mag“, sagte er verschmitzt in Deutsch, indem er mit Genuss seine Zigarette rauchte.

Oba – Čech a Němka – ovládali oba jazyky od dětství a bavili se – jak bylo obvyklé každou vteřinu střídavě v tom či onom jazyce, aniž by si to často uvědomovali

„Hildo“, řekl pak ještě, když se rozhodli hřbitov opustit, „ruku na srdce, viděla jsi už jednou takový pohřeb?“

Die beiden - er Tscheche, sie Deutsche - beherrschten beide Sprachen von Kindheit an und unterhielten sich - wie es üblich war - von einer Sekunde auf die andere, mal in dieser, mal in jener Sprache, ohne dass es ihnen oft bewusst war.

„Hildo“, sagte er dann noch, als sie im Begriff waren, den Friedhof zu verlassen, „ruku na srdce, viděla jsi už jednou takový pohřeb? (Hilda, Hand aufs Herz, hast du schon einmal so eine merkwürdige Beerdigung gesehen?)“

***Překlad do češtiny: Helga Grimmová,
Třeboň, spolupráce Bernhard Riepl, Kaplice***